

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060304

DOM
2020-01-22
Stockholm

Mål nr
P 10308-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-10-19 i mål P 892-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. A

2. B

3. C

4. D

Adress som 3

5. E

6. F

Adress som 5

7. G

8. H

Adress som 7

Ombud för 1-8: advokaten x

Dok.Id 1551839

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

9. Brf Karlsön

10. I

11. J

Motparter

1. Stockholms stad
Stadshuset
105 35 Stockholm

2. Järntorget Bostad AB, 556214-4716
Box 1267
172 25 Sundbyberg

SAKEN

Detaljplan för del av fastigheten FA1 i stadsdelen Kärrtorp i Stockholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandena.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A, B, C, D, E, F, G, H, J, I och **Brf Karlsön** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva beslutet att anta detaljplanen.

Stockholms stad och **Järntorget Bostad AB** har motsatt sig klagandenas yrkande om ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A, B, C, D, E, F, G och **H** har sammanfattningsvis anfört följande:

Detaljplanen borde ha antagits av fullmäktige. Den nya bebyggelsen passar inte in i den omkringliggande småskaliga bebyggelsen och kommer att leda till insyn på deras fastigheter. Parkeringstalet är för lågt satt. Detaljplanen har inte utformats på ett sådant sätt att dagvattnet hanteras. Det föreligger jäv med hänvisning till 6 kap. 25 § p. 5 i den äldre kommunallagen (1991:900), på grund av att ordföranden i stadsbyggnadsnämnden deltagit i antagandet av detaljplanen och även deltagit i beslutet om markanvisning i exploateringsnämnden.

J har sammanfattningsvis anfört att de boende i området får det sämre och att trafiken kommer att öka.

I har sammanfattningsvis anfört att bullerberäkningarna inte tar hänsyn till påverkan på befintlig bebyggelse, samt att detaljplanen kommer att medföra en undermålig trafik- och parkeringssituation.

Brf Karlsön har sammanfattningsvis anfört följande:

Det kan ha förelegat jäv på grund av att samma personer fattat beslut om anvisning av stadens mark och därefter fattat beslut om antagande av detaljplanen.

Dagvattenhanteringen har inte säkerställts i detaljplanen. Detaljplaneprocessen skulle ha genomförts med utökat förfarande och antagits av kommunfullmäktige.

Detaljplanen reglerar inte trafiksituationen och uppfyller inte kraven på en god trafikmiljö. Den nya bebyggelsen avviker på ett markant sätt från den befintliga vad gäller volym, utformning och struktur. Hänsyn har inte tagits till befintliga natur- och kulturvärden.

Stockholms stad har sammanfattningsvis anfört följande:

Det var korrekt att planärendet hanterades med s.k. standardförfarande. Det var därmed även rätt att beslutet om antagande av planförslaget fattades av stadsbyggnadsnämnden. Av kommunallagen följer att den som handlägger ett ärende i en nämnd inte ska anses jävig enbart på den grunden att han eller hon tidigare har deltagit i handläggningen av ett ärende hos en annan nämnd. Såväl Stockholms stadsmuseum som Skönhetsrådet har tillstyrkt planförslaget. Tillräcklig hänsyn har tagits till den omgivande stadsbildens karaktär och kulturhistoriska värden. Frågan om den framtida hanteringen av dagvatten har tagits om hand på ett godtagbart sätt i detaljplanen. Lagstiftaren har överlåtit till kommunerna att själva bestämma parkeringspolicy med bl.a. behovstal, utformning och lokalisering av parkering. Slutligt parkeringstal bestäms i samband med prövning av bygglov. Detaljplanen medför inte att bullerstörningar från trafik ökar på ett sådant sätt att marken inte blir lämplig för bebyggelse. Den trafik som detaljplanen ger upphov till kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. De förändringar i närmiljön som detaljplanen kommer att medföra måste betraktas som acceptabla i en växande stad.

Järntorget Bostad AB har anfört sammanfattningsvis följande:

Det görs undantag i kommunallagen för just den situationen att det föreligger dubbla engagemang i nämnder. Jäv föreligger inte. Planärendet har hanterats på ett korrekt

sätt. Förändringarna är sådana som rimligen kan förväntas och som får accepteras i ett område med Kärrtorps karaktär och läge. Plankartans bestämmelser ger erforderliga förutsättningar för de dagvattenåtgärder som behövs. Detaljplanen tillgodoser de parkeringsplatser som erfordras enligt kommunens parkeringspolicy. Den bebyggelse som planeras kan inte anses olämplig med hänsyn till trafikförsörjningen och behovet av en god trafikmiljö.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Flera klaganden har anfört att det förelegat jäv vid antagandet av detaljplanen. Detta eftersom en och samma person varit ordförande både vid beslutet i stadsbyggnadsnämnden att anta detaljplanen och vid beslutet i exploateringsnämnden att anvisa mark inom fastigheten FA1. Vidare har det anförts jäv på den grunden att en borgarrådssekreterare närvarat vid båda dessa beslut.

Stadsbyggnadsnämnden antog den överklagade detaljplanen den 21 december 2017. Således är den äldre kommunallagen, ÄKL, tillämplig i målet, se p. 4 i övergångsbestämmelserna till den nya kommunallagen (2017:725). Enligt 6 kap. 25 § p. 5 ÄKL är en förtroendevald eller en anställd hos kommunen jävig om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i ärendet. Från denna bestämmelse har det emellertid gjorts undantag på så sätt att jäv inte ska anses föreligga enbart på grund av att den som handlägger ett ärende hos en nämnd tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos en annan nämnd, se 6 kap. 27 § andra stycket ÄKL.

Det har således inte förelegat jäv på den grunden att samma person varit ordförande vid besluten i de båda nämnderna, respektive att samma borgarrådssekreterare närvarat vid besluten. Det har inte heller framkommit några andra omständigheter som skulle kunna utgöra jäv. Det saknas därför skäl att på denna grund upphäva beslutet att anta detaljplanen.

I övriga frågor instämmer Mark- och miljööverdomstolen i den bedömning som mark- och miljödomstolen har gjort. Vad de klagande har anfört föranleder ingen annan bedömning. Överklagandena ska således avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, hovrättsråden Mikael Hagelroth, referent, och Gösta Ihrfelt, samt tekniska rådet Mats Kager.

Föredragande har varit Vilma Herlin Hjorth.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-10-19
meddelad i Nacka

Mål nr P 892-18

PARTER

Klagande

1. Brf Karlsön,
2. K,
3. I,
4. J,
5. L,
6. M,
7. N,
8. O,
9. A,
10. B,
11. C,
12. D,
13. E,
14. F,
15. G,
16. H,

Ombud för 9–16: Advokat x

Motpart

Stockholms stad, Stadshuset, 105 35 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Stockholms kommuns beslut 2017-12-21 i ärende nr 2016-05217, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Detaljplan för fastigheten Stockholm FA1 i stadsdelen Kärntorp

Dok.Id 534801

Postadress

Box 1104
131 26 Nacka strand

Besöksadress

Sicklastråket 1

Telefon

08-561 656 30

E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se
www.nackatingsratt.domstol.se

Expeditionstid

måndag–fredag
08:00–16:30

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar O's, M's och N's överklagande.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om syn.
 3. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.
-

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun (kommunen) beslutade den 21 december 2017 att anta detaljplan för FA1 i stadsdelen Kärrtorp. Detaljplanens syfte är att komplettera Kärrtorps bebyggelse med cirka 380 studentlägenheter i flerbostadshus och att vid utformningen av de föreslagna byggnaderna ge Söderarmsvägen ett mer definierat gaturum samt öka tryggheten längs parkstråket i den västra delen av planområdet. Brf Karlsön, K, I, J, L, M, N, O, A, B, C, D, E, F, G, och H (klagandena) har överklagat kommunens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Klagandena har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva kommunens beslut att anta detaljplan för FA1 i stadsdelen Kärrtorp.

I har vidare yrkat

- att tillräckligt med utrymme för lastning och lossning av fordon avsätts inom planområdet,
- att bullersituationen på båda sidor om Söderarmsvägen utreds med ljudreflektioner inberäknat samt att åtgärder vidtas för att motverka att bullernivån på Söderarmsvägen ökar, och
- att byggnadernas storlek och placering inom planområdet justeras och anpassas så att byggnaderna inte medför betydande olägenhet för omgivningen, samt att ett korrekt underlag för detaljplanen avseende skuggverkan på omgivningen tas fram.

B, A, C, D, E, F, G, och H (B m.fl.) har vidare yrkat att domstolen ska hålla syn på platsen.

GRUNDER M.M

M och N har i korthet anfört följande till stöd för sin talan. Den föreslagna bebyggelsen är inte anpassad till förhållandena på platsen. Förslagets påverkan på villaområdets boendemiljö och grundvatten har inte redovisats i planprocessen. Detaljplanen föreslår en bebyggelse som kommer att vara synlig från deras fastighet. Fäholmsskogen kommer enligt förslaget att exploateras på ett sätt som inte överensstämmer med allmänna intressen och krav på byggnader. Planen måste revideras så att den minskar ingreppet på skogsmarken, vilket kan göras med en placering av bebyggelsen utmed gatan. Fäholmsskogen är ett av de få orörda naturområden i deras närmiljö och kommunen har inte i planen redovisat hur det ska ersättas eller kompenseras. Kommunen har inte tagit hänsyn till Kärrtorps tidstypiska byggnadsmiljö med smala låga smalhus utmed gatorna och enstaka höga kvadratiska bostadshus placerade närmast centrum.

J har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan. Hon pro-testerar mot byggandet av så många höga hus så nära deras. Det passar inte in i området. Det måste finnas bättre mark att bygga studentbostäder på. Låt dem få behålla den lilla gröna oasen.

L och K har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan. Byggnationen är för omfattande och är inte anpassad till befintlig arkitektur i Kärrtorp. Kommunen har inte lämnat någon respons på deras synpunkter. Husen är för höga jämfört med kringliggande hus. Byggnaden kommer att ta bort solen i stor omfattning för huset mitt emot. Trafiksituationen på Söderarms-vägen kommer att påverkas negativt, i första hand vad gäller p-platser och an-görande trafik. De frågar sig varför man placerar tre sådana monumentala byggnader på en liten naturpark bestående av en bergknalle med små tallar och endast tre till fyra våningars smalhus runt omkring.

Brf Karlsön har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan. Den planerade byggnationen är för omfattande. Kommunen har inte lämnat någon respons på föreningens synpunkter. I planunderlaget anges att närliggande bebyggelse har fem

våningar, men den reella våningshöjden på föreningens hus är cirka tre till fyra våningar. En stor väggyta av de tre huskropparna kommer resa sig över föreningens hus och solen kommer att skylas för ett stort antal lägenheter i föreningen. Trafiksituationen på Söderarmsvägen kommer att påverkas negativt vad gäller p-platser och angörande trafik. Även om studenter inte har egna bilar finns det annan trafik. Studenter flyttar in och ut efter läsårsvariationer och besökande bilar. Det finns endast ett fåtal parkeringsplatser för handikappade planerade. Den befintliga parkeringsplatsen på Karlsövägen – Söderarmsvägen ska också bebyggas med lägenhetshus. Planen är överdimensionerad vad gäller antal lägenheter. Utformningen och storleken på byggnaderna är alltför dominerande i förhållande till den befintliga byggnationen. Utformningen kan jämföras byggnaden för Kungliga Musikhögskolan som är en monumental byggnad som tar plats. Eftersom den lokala naturparken i praktiken försvinner förutsätter föreningen att den parkmark med befintliga träd/skog som finns intill fastigheten Söderarmsvägen 25 skyddas på alla tänkbara sätt och definitivt inte får användas som mark för bygget.

I har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan. Byggnaden utmed Söderarmsvägen ligger mycket nära gatan, utmed vilken de flesta lägenheterna i Brf Karlsöns byggnad har sina uteplatser och balkonger.

Ytor för fordonsuppställning

Det har i planen avsatts en för liten yta för uppställning av fordon. De två södra byggnaderna inom planområdet kan bara angöras med fordon vid entrén ut mot Söderarmsvägen. Då byggnaderna är avsedda för studentboende kommer ett stort antal flyttransporter till och från byggnaderna att utföras varje år. Eftersom tillräckligt med utrymme för lastning och lossning saknas inom planområdet kommer det att medföra olägenheter i form av framkomlighets- och trafiksäkerhetsproblem. Även andra typer av fordonstransporter kommer att ske till studentlägenheterna, vilket ytterligare kommer att förstärka den beskrivna problematiken. Att säkerställa att tillräckligt med utrymme finns för lastning och lossning måste lösas i detaljplanen. Detta är särskilt viktigt eftersom parkeringstalet satts till noll i planen.

Trafikbuller

Såväl Brf Karlsön som det aktuella planområdet är utsatt för trafikbuller från Söderarmsvägen. Maxnivåerna för trafikbullret genereras av den buss- och lastbilstrafik som frekvent trafikerar Söderarmsvägen. De bullerberäkningar som har utförts och finns bilagda planförslaget belyser inte och tar inte hänsyn till de ljudreflektioner som uppkommer i och med att fasaderna på de befintliga och föreslagna byggnaderna utmed Söderarmsvägen reflekterar trafikbullret. Reflektionseffekten kan medföra upp till 3 dBA ökade bullernivåer vid fasad. I planbeskrivningen för detaljplan för område vid kv Hävringe, Dp 2005-15650-54 (Brf Karlsön), framgår att riktvärdena för maximal och ekvivalent ljudnivå överskrids något vid Brf Karlsöns byggnad mot Söderarmsvägen. Med en tillkommande ljudreflektion från en ny byggnad på andra sidan gatan kommer riktvärdena att överskridas än mer. Stadsbyggnadskontoret har inte kommenterat dessa synpunkter.

Skuggning

Byggnaderna i detaljplanen är utformade och placerade så att omfattande skuggning uppstår för många av de boende i Brf Karlsöns byggnad utmed Söderarmsvägen. Det går inte att bortse från de värden och förutsättningar som planeringen tog fasta på när Kärrtorp senast förtätades. Brf Karlsön byggnader uppfördes mycket tätt in på Kärrtorps gymnasiums idrottshallar, med förutsättningen att gaturummet utmed Söderarmsvägen var öppet och rymligt, i enlighet med Boverkets krav på bland annat direkt solljus, se BBR 6:323. Hans lägenhet är planerad och byggd utifrån förutsättningen att det finns ett öppet utrymme väster om huskroppen där solen kan belysa fönster, uteplatser och balkonger. De planerade studentbostäderna kommer med sin volym och placering nära Söderarmsvägen att väsentligt smalna av gaturummet och i mycket stor omfattning att skugga Brf Karlsöns byggnad på östra sidan av Söderarmsvägen. Han ifrågasätter om det underlag som tagits fram i detaljplanearbetet vad avser skuggverkan är riktigt. Klart är i vart fall att Stadsbyggnadskontoret har gjort sitt ställningstagande utifrån ett felaktigt underlag.

O har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan. Hon bor i kvarteret Grimskär och äger en bostadsrätt i bostadsrättsföreningen Grimskär.

Gränsen till Grimskär ligger cirka 25 meter från den föreslagna detaljplanen för Fäholmaskogen. Den föreslagna detaljplanen påverkar henne eftersom hennes närmaste promenadområde, grönområde och lek område för släktens barn är Fäholmaskogen. Skogens funktion som promenad-, grön- och lek område uttraderas näst intill helt av planförslaget. Hennes väg till centrum och tunnelbana längs Söderarmsvägen skulle med detaljplaneförslaget få stora huskroppar på tvären som bryter helt mot den nuvarande bebyggelsens placering, skala och utformning i Kärrtorp. Värdet på hennes lägenhet skulle också sänkas av dessa försämringar.

Kommunen har inte bemött eller på ett seriöst sätt behandlat de synpunkter som lämnats under samrådet. Hon och flera andra har framfört att ett acceptabelt alternativ till planerad bebyggelse skulle vara att lägga två huskroppar längs med Söderarmsvägen, vilket inte har behandlats eller kommenterats av stadsbyggnadsnämnden. Förslaget skulle väsentligt minska intrånget i Fäholmaskogen, som har ett mycket stort värde för Kärrtorpsborna för fritid och rekreation. Förslaget skulle vidare ge en bebyggelse som stämmer med hur hittillsvarande bebyggelse i Kärrtorp är förlagd. Det skulle vidare ge möjlighet till goda entréer till husen och en bättre uppdelning i bostadssegment av de föreslagna studentbostäderna. Några av de argument som framförts av Stadsbyggnadsnämnden är oseriösa och felaktiga. Stadsbyggnadsnämndens påstående att den nya bebyggelsen skulle ge en ökad trygghet längs Söderarmsvägen och längs stigen i Fäholmaskogen är ett rent påhitt. Hon vill att domstolen granskar om den föreslagna bebyggelsen stämmer tillräckligt väl överens med hittillsvarande bebyggelse i Kärrtorp. Detaljplanen innehåller långa hus som är bortåt dubbelt så tjocka som de befintliga långa husen som finns i stadsdelen. Att jämställa husen med de punkthus som finns precis intill tunnelbanestationen är osakligt.

B m.fl. har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan. Fäholmaskogen, som är det sista obebyggda området nära fastigheterna, är ett kuperat skogsområde och utgör Kärrtorps högsta punkt. Det är ett fridfullt natur-område med berg i dagen och med ljus och luftig grönska. Området utgör en naturlig gräns mellan två bebyggelseområden med mycket olika karaktär; Kärrtorp

och Enskededalen/Kärringstan. Detaljplanen innebär en mycket kraftig exploatering av Fäholmaskogen som mött stor kritik under planeringen. Bland annat Enskede Villaägareförening, som har cirka 1,500 småhus i trädgårdsstäderna Gamla Enskede och Enskededalen, har kommit in med synpunkter under planförfarandet. Föreningen framförde bland annat att den föreslagna bebyggelsen påverkar stora delar av trädgårdsstaden på ett negativt sätt och att man inte visat området den omsorg som erfordras med hänsyn till Enskededalens särskilda värden, karaktär och kvaliteter. Inte heller har bergets funktion av rekreationsområde m.m. beaktats tillräckligt.

Betydande olägenhet

Den planerade byggnationen skulle torna upp sig ovanför deras fastigheter som en stor vägg av hus där det idag finns fri sikt mot Fäholmaskogen. Det kommer i vissa fall att bli påtaglig och väsentligt störande insyn rakt in i såväl sovrum som i kök och vardagsrum, särskilt under vintertid då träden inte har löv. Deras tomter, som idag i stora delar ligger helt skyddade från insyn, kommer också att få en mycket störande insyn. En planbestämmelse för den planerade byggnationen anger att det krävs fönster mot villorna. Det går inte att bygga ett plank så att insynen från husen minskar. Det blir även en stor skillnad när det gäller hur många människor som kommer att röra sig längs med och bakom gång- och cykelvägen intill deras fastigheter. Bristen på parkeringsplatser i detaljplanen kommer att få negativa konsekvenser för klagandena då Sara Moraeas väg och andra vägar i närområdet sannolikt kommer att få tjäna som parkeringsgata för många boende och besökande till bostäderna. Området utgör inte ett så tättbebyggt område att denna förtätning är något som de har att acceptera. Med den antagna placeringen kommer de tänkta tre husen nära klagandenas fastigheter trots att det finns alternativa och mer lämpliga placeringar. Genom att bygga flera och breda femvåningshus på områdets högsta punkt kommer områdets karaktär att förändras väsentligt.

Bostäder

Av planbeskrivningen framgår att avsikten är att bygga cirka 380 studentlägenheter, men detaljplanen begränsar inte bostadsändamålet till studentboende. Detta får stor

betydelse för bland annat parkeringstalet. Oavsett hur många lägenheter som byggs kommer det att finnas för få p-platser, vilket påverkar trafiksituationen negativt. Oavsett om det skulle byggas studentbostäder är det dessutom inte rimligt att planera för så många bostäder utan att ta hänsyn till behovet av parkeringsplatser. Även om planområdet ligger nära Kärrtorps tunnelbanestation finns det behov av fler parkeringsplatser än vad som anges eftersom kollektivtrafiken inte är tillräcklig.

Natur- och kulturmiljö

Planen skapar en barriär mellan Kärrtorp och skogsområdet och minskar skogsområdets yta som har stor påverkan på Kärrtorp som kulturmiljö. Planområdet har utgjort ett gränsområde mellan två gårdar och senare mellan två socknar. Det finns välbevarade gränsstenar från gamla tider inom planområdet. Dessa har inte uppmärksammats under planarbetet. Vid anläggandet av Kärrtorp var just Fäholmaskogen ett område som sparades som parkmiljö och numera, 60 år senare, kommer det i strid med intentionerna att detaljplaneläggas. Tillgång till naturen ansågs i samband med planläggningen av Kärrtorp vara en resurs. Såväl Kärringstan som Kärrtorp är grönklassade enligt Stadsmuseets klassning. Det innebär att särskild hänsyn måste tas till natur- och kulturvärdena på plats. Det är inte lämpligt att placera byggnaderna på sätt som gjorts utan mer kontakt med skogen behövs. Detaljplanen ansluter inte till bebyggelsemönstret eller arkitekturen. Det viktigt att skogen mellan Kärrtorp och klagandenas fastigheter får behålla en sådan bredd att den fungerar som ett rekreations- och lekområde. Så kommer inte att bli fallet då den smala remsan som utgör parkmark är långt från tillräcklig. Området är idag planlagt som park, vilket innebär att det är ett av de sista orörda områdena i gränsen mellan Enskededalen och Kärrtorp. Som framgår av underlagshandlingarna i detaljplanen är planområdet ett naturområde som används. Detta anges bland annat i Barnkonsekvensanalysen vari framgår att personalen på förskolan Fyrbåken, som gränsar till planområdet, anger att lek inom naturmark är värdefullt för barnen och att man regelbundet besöker området. Området används också av många av de omkringboende och är ett uppskattat utflyktsmål.

Dagvatten

Om planområdet bebyggs kommer dagvattenförhållandena att förändras då området utgörs av berg. Dagvattnet kommer bland annat att rinna mot deras fastigheter. Deras fastigheter är bebyggda på glacial lera och i gränsområdet mellan berget och leran. Som framgår av dagvattenutredningen finns det varierande infiltrationskapacitet. Detta kommer, med hänsyn till att området bebyggs, att medföra en stor påverkan särskilt mot bakgrund av att det redan idag finns problem med dagvattnet. Fastigheten FA2 har då och då problem med översvämningar vid kraftigt regnväder. I planbeskrivningen anges att det finns risk för översvämning framför fastigheten FA2. Det finns även risk för översvämning på fastigheten FA3, som vid nederbörd ofta får en blöt trädgård. Med hänsyn till ovanstående är det inte lämpligt att bebygga planområdet med hänsyn till jord-, berg- och vattenförhållandena samt risken för översvämning.

Fullmäktigebeslut

Huvudregeln är att beslut om detaljplan ska fattas av kommunfullmäktige. Det är endast planer som inte är av stor vikt eller av principiell betydelse som kan antas av annan än fullmäktige. Med hänsyn till att beslutet strider mot den tidigare planläggningen av såväl Kärrtorp som Enskededalen måste detaljplaneringen ske med varsamhet. Genom ett nytt inslag med flerfamiljshus i gränsen mellan Kärrtorp och Enskededalen med ett bebyggelsemönster och en utformning som strider mot intentionerna vid stadsplaneringen av Kärrtorp är det ett beslut av principiell betydelse att väsentligt utöka exploateringsgraden jämfört med tidigare. Man måste också väga in att det är fråga om höga byggnader på en plats som redan idag utgör Kärrtorps högsta punkt. Detta är ett skäl för att fullmäktige ska fatta beslutet och inte nämnden. Detaljplanen är av principiell betydelse.

DOMSKÄL**Klagorätt**

Av 13 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och 22 § förvaltningslagen (1986:223), framgår att beslut om att anta detaljplan endast får överklagas av den som beslutet angår. Beslut om att anta detaljplaner anses enligt praxis angå ägare till

de fastigheter eller boende i fastigheter som ligger inom planområdet eller som gränsar direkt till detta eller endast skiljs åt av en väg. Även andra som på annat sätt är särskilt berörda med hänsyn till arten och omfattningen av den aktuella åtgärden, natur- eller trafikförhållandena på platsen m.m. kan ha klagorätt. Därutöver gäller enligt 13 kap. 11 § PBL att ett beslut om att anta en detaljplan endast får överklagas av den som före utgången av granskningstiden skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda. Inskränkningen gäller däremot inte om beslutet har gått emot sakägaren genom att förslaget ändrats efter granskningstiden, eller överklagandet grundas på att beslutet inte har tillkommit i laga ordning.

Vad avser O's, M's och N's överklaganden konstaterar mark- och miljödomstolen att deras fastigheter inte angränsar till planområdet. Inte heller arten och omfattningen av åtgärden gör att domstolen anser att de är särskilt berörda av den aktuella detaljplanen. Domstolen bedömer mot bakgrund av det anförda att O's, M och N inte har rätt att överklaga beslutet att anta detaljplanen. Deras överklaganden ska därför avvisas.

Domstolens prövningsram

Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan ska endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna. Om myndigheten vid prövningen finner att beslutet strider mot en rättsregel ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Delvis upphävande eller ändringar av beslutet får endast göras om kommunen har medgett det eller om det är fråga om ändringar av ringa betydelse (se 13 kap. 17 § PBL). Något sådant medgivande från kommunen föreligger inte i ärendet. De ändringar som I har yrkat ska genomföras i planen är inte heller av ringa betydelse. Domstolen kan mot denna bakgrund inte pröva I's yrkanden om ändringar i planen. Domstolen har därför i detta fall att upphäva eller godkänna planen i sin helhet.

Syn

Enligt 3 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska domstolen hålla syn på stället om det behövs. Bedömningen av om syn behövs ska göras med hänsyn till målets beskaffenhet och den utredning som finns i målet (se prop. 2009/10:215 s. 204).

Mark- och miljödomstolen finner, med hänsyn till de frågor som är föremål för prövning och den utredning som finns i målet, att det inte behövs syn på stället. B's med flera yrkande om syn ska därmed avslås.

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (se 1 kap. 2 § plan- och bygglagen [2010:900], PBL). Det är alltså kommunen som, inom vida ramar, avgör hur bebyggelsemiljön ska utformas i kommunen.

Domstolens prövning stannar i många fall vid en bedömning av om beslutet att anta en detaljplan ligger inom ramen för det handlingsutrymme som reglerna i PBL ger kommunen. Hänsyn ska tas till både allmänna och enskilda intressen (se 2 kap. 1 § PBL). Vid en avvägning mellan dessa intressen ska skälig hänsyn tas till bland annat befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande (se 4 kap. 36 § PBL). De avvägningar som kommunen har gjort mellan olika samhällsintressen blir, om kommunen har hållit sig inom sitt handlingsutrymme, inte föremål för överprövning (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2014:12).

Vid planläggning får mark tas i anspråk för att bebyggas endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet (se 2 kap. 4 § PBL). Bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet, jord-, berg- och vattenförhållandena, möjligheterna att ordna trafik, möjligheterna att förebygga bullerstörningar och risken för olyckor, översvämningar och erosion (se 2 kap. 5 § PBL). Vidare ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett

sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan samt trafikförsörjning och behovet av en god trafikmiljö (se 2 kap. 6 § PBL). Planläggning får inte ske så att den avsedda användningen enligt planen kan medföra en betydande olägenhet för omgivningen (2 kap. 9 § PBL).

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige får dock uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. (jfr 5 kap. 27 § PBL).

Länsstyrelsen ska, efter att den fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan, besluta om den ska överpröva beslutet att anta planen. En överprövning ska göras bland annat om beslutet kan antas innebära att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion (se 11 kap. 10 § andra stycket 5 PBL). Att länsstyrelsen bedömt planen som godtagbar i en fråga som länsstyrelsen ska bevaka som regional planmyndighet innebär i många fall att det inte finns skäl för domstolen att frångå den bedömningen. Det finns dock inget som hindrar att domstolen gör en annan bedömning (se MÖD 2014:12 och MÖD 2016:13).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Nämndens behörighet att anta detaljplanen

En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige får dock uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Uttrycket ”plan som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt” omfattar sådana planförslag som ska handläggas enligt det förfarande som regleras i 5 kap. 7 § PBL (utökat planförfarande), dvs. planförslag som inte är förenliga med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande över denna, som är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av stor betydelse, eller som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (se prop. 2016/17:151 s. 96).

Kommunen har inte handlagt aktuell detaljplan enligt det utökade planförfarandet, utan enligt s.k. standardförfarande (jfr 5 kap. 6 § PBL). I förevarande fall är det fråga om antagande av en plan som innebär att parkmark tas i anspråk. Planen har mött omfattande kritik från de närboende. Den byggnation som detaljplanen tillåter får dock betydelse i huvudsak för de som bor i närområdet. Området kan inte anses vara en särskilt känslig miljö och utformningen får anses ha stöd i gällande översiktsplan. Mark- och miljödomstolen instämmer mot denna bakgrund i kommunens bedömning att planen, med hänsyn till de uppräknade kriterierna i 5 kap. 7§ PBL, inte är av sådan beskaffenhet att den ska handläggas enligt det utökade planförfarandet. Planen kan inte heller anses vara av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Det har därför inte funnits något hinder för kommunfullmäktige att delegera antagandebeslutet till nämnden. Vad klagandena anfört i denna del utgör inte skäl att upphäva kommunens antagandebeslut.

Utformningen av den planerade bebyggelsen

Domstolen finner att den bebyggelse som möjliggörs genom detaljplanen till volym och höjd visserligen avviker från bebyggelsen på platsen. Samtidigt kan det konstateras att den befintliga bebyggelsen inom närområdet inte framstår som homogen. Domstolen notera vidare att både Stadsmuseet och Skönhetsrådet har tillstyrkt planförslaget. Bevarande av kulturmiljön är vidare ett sådant allmänt intresse som vid detaljplanering i första hand ska bevakas av kommunen. Vid en samlad bedömning finner domstolen att den planerade bebyggelsen inte kan anses påverka områdets karaktär negativt i sådan omfattning att den kan anses olämplig med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen eller intresset av god helhetsverkan. Kommunen har enligt domstolen inte gått utöver sitt handlingsutrymme när det gäller utformningen av den planerade bebyggelsen eller hänsynen till kulturhistoriska värden i området (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 februari 2017 i mål nr P 2764-16). De invändningar som har riktats mot den höjd, utformning och placering som byggnaderna kan få enligt detaljplanen utgör därför inte grund för att upphäva detaljplanen.

Trafik och parkering

Det är i första hand väghållaren som har att bedöma om en detaljplan kan komma att medföra att trafikförhållandena blir oacceptabla från allmän synpunkt (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 5 december 2013 i mål nr P 1584-13). Trafikförvaltningen, som är väghållare för stadens gatuinfrastruktur, har inte invänt mot den förväntade trafiksituationen på de vägar som den ansvarar för och som berörs av detaljplanen. Domstolen finner inte skäl att göra någon annan bedömning än vad kommunen gjort avseende den trafiksituation som planen kommer ge upphov till. Den planerade bebyggelsen kan därför inte anses vara olämplig med hänsyn till trafikförsörjningen eller behovet av en god trafikmiljö.

Dagvatten

Hur dagvattnet omhändertas är av stor betydelse för att uppnå en god och långsiktigt hållbar livsmiljö. Kommunen ska i planhandlingarna klargöra förutsättningarna för att hantera dagvattnet. Möjligheterna att reglera dagvattenflödet och att garantera att en viss dagvattenlösning kommer till stånd är dock begränsade inom ramen för PBL (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 14 mars 2014 mål nr P 7238-13).

En dagvattenutredning har tagits fram för planområdet. Enligt utredningen kommer dagvattenflödet reduceras med åtgärder utifrån planområdets förutsättningar, vilket leder till att området inte tillför mer dagvatten eller föroreningar efter än före exploatering. Av planbeskrivningen framgår ett antal åtgärdsförslag för att öka infiltrationen och fördröjningen av dagvatten och minimera avrinningen av dagvatten från planområdet till nedströms liggande områden.

Då planbeskrivningen presenterar förutsättningarna för att hantera dagvattnet och anger ett antal åtgärdsförslag har avrinningen och behovet av dagvattenhantering beaktats i godtagbar utsträckning. Mark- och miljödomstolen bedömer inte att vad klagandena anfört i denna del innebär att detaljplanen har utformats på ett sätt som inte kan godtas.

Buller

Ett genomförande av planen bedöms inte medföra att bullerstörningar från trafik ökar på ett sådant sätt att marken inte är lämplig för bebyggelse. Av planbeskrivningen framgår att det är möjligt att uppnå gällande riktvärden för den planerade bebyggelsen (se förordningen [2015:216] om trafikbuller vid bostadsbyggnader). Domstolen konstaterar att konsekvenser för bebyggelsen utanför planområdet faller utanför ramen för prövningen av det nu överklagade beslutet. De eventuella störningar som kan uppkomma till följd av planens genomförande får hanteras och utredas inom ramen för kommunens tillsynsverksamhet. Det finns därmed inte skäl att upphäva detaljplanen till följd av bullerpåverkan eller på grund av att frågan är otillräckligt utredd. Vad klagandena anfört i denna del medför inte någon annan bedömning.

Påverkan på de klagandes boendemiljö

Planområdet ligger i en av Stockholms närförorter där det råder stort behov av bostäder. Området är förhållandevis tätbebyggt med god infrastruktur och tillgång till kollektivtrafikförbindelser. Det är alltså fråga om ett område där en förtätning kan förväntas i enlighet med intentionerna i översiktsplanen. Toleransnivån för de störningar som de boende måste acceptera är därför också relativt hög.

Klagandena har anfört att genomförandet av detaljplanen kommer att påverka boendemiljön i området negativt i flera avseenden, bland annat vad avser insyn, påverkade ljusförhållanden, försämrad trafiksituation och ökad bullerpåverkan. Domstolen ifrågasätter inte att den planerade bebyggelsen kommer att medföra störningar för klagandena och övriga närboende och att detta i och för sig utgör en olägenhet för klagandena. Dessa störningar kan dock inte anses vara en sådan betydande olägenhet som avses i 2 kap. 9 § PBL. Inte heller i övrigt har det framkommit några omständigheter som innebär att de förändringar som detaljplanen syftar till kan anses utgöra en betydande olägenhet för omgivningen. Frågorna har enligt domstolen utretts i tillräcklig omfattning. Det finns därför inte skäl att upphäva kommunens antagandebeslut på denna grund.

Sammanfattande bedömning

Enligt mark- och miljödomstolen har det inte heller inte i övrigt framkommit något som utgör skäl att upphäva antagandebeslutet. Sammanfattningsvis finner mark- och miljödomstolen således att kommunen har handlagt planärendet på ett formellt riktigt sätt och hållit sig inom det handlingsutrymme som kommunen har vid detaljplaneläggning. Vad klagandena har anfört utgör inte tillräckliga skäl att upphäva antagandebeslutet. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 9 november 2018.

Björn Räftegård

Maria Bergqvist

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Björn Räftegård, ordförande, och tekniska rådet Maria Bergqvist. Föredragande har varit beredningsjuristen Erik Stavefeldt.